

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران
معاونت بررسی های اقتصادی

چشم انداز اقتصاد جهان از منظر صندوق بین المللی پول ۲۰۲۲-۲۰۲۳

تهیه کننده: فاطمه علیزاده آغ اسمعیلی

معاونت بررسی های اقتصادی

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران

آبان ۱۴۰۱

از طریق ایمیل زیر می توانید پیشنهادها و نظرات اصلاحی خود را به واحد مربوطه منعکس نمایید:

Economic.tccim@gmail.com

استفاده از مطالب این گزارش با ذکر منبع بلامانع است.

مقدمه

صندوق بین‌المللی پول در اکتبر ۲۰۲۲ با انتشار تازه‌ترین گزارش ارزیابی خود از وضعیت اقتصادی جهان ضمن به‌روزرآوری چشم‌انداز اقتصاد جهانی، پیش‌بینی قبلی خود از روند رشد اقتصاد جهان برای سال ۲۰۲۳ را در بحبوحه فشارهای ناشی از جنگ اوکراین، تورم و اوج‌گیری قیمت‌های انرژی و مواد غذایی، تعدیل و آن را کاهش داد. بنابر اهمیت موضوع در گزارش حاضر تلاش گردیده ضمن ارائه چشم‌اندازی از رشد اقتصادی، تورم و تجارت کالا و خدمات در جهان بر اساس آمار و اطلاعات صندوق بین‌المللی پول، مهم‌ترین خطرات و چالش‌های پیش‌روی دورنمای اقتصاد جهانی و معرفی سیاست‌هایی به‌منظور هدایت اقتصاد بین‌المللی به سمت رشد پایدار و فراگیر مورد بررسی قرار گیرد. ارائه تصویری روشن و کامل از وضعیت اقتصادی به‌عنوان ابزاری برای پیش‌بینی جهت‌های آینده و بعضاً جلوگیری از بحران‌های آتی می‌تواند سیاست‌گذاران را در تشخیص اوضاع و احوال اقتصادی از نقطه نظر دوره‌های اقتصادی و پیش‌بینی دوره‌های آتی یاری دهد.

چکیده مدیریتی

اقتصاد جهانی در شرایط کنونی، درگیر چند بحران با اهمیت است. پس از شیوع ویروس کرونا، چندی است که بحران جنگ روسیه و اوکراین، تورم بالاتر از حد انتظار و تشدید شرایط سخت مالی، اقتصاد جهان را درگیر کرده است به نحوی که این شرایط به شدت بر چشم‌انداز اقتصاد جهانی نیز تاثیرگذار خواهد بود. بر همین اساس آینده اقتصاد جهانی به‌طور اساسی به هدایت سیاست‌های پولی جهت دستیابی به اهداف کمی از قبل تعیین شده در کوتاه مدت و بلندمدت، تداوم و روند جنگ در اوکراین و احتمال بروز اختلال در سمت عرضه اقتصاد از جمله اعمال سیاست کووید-۱۹ صفر در چین بستگی دارد. سهم فزاینده‌ای از اقتصادهای جهان در معرض این تهدیدها قرار دارند و این مسئله ممکن است به کساد یا رکود اقتصادی برخی از آن‌ها منجر شود.

علائم اقتصادی مشاهده شده طی سه ماه اخیر، احیای اقتصاد جهانی را با تردیدهای جدی مواجه نموده است. صندوق بین‌المللی پول پیش‌بینی می‌کند که رشد اقتصاد جهانی در سال ۲۰۲۳ به ۲.۷ درصد در مقایسه با پیش‌بینی قبلی ۲.۹ درصدی انجام شده در ماه جولای ۲۰۲۲، کاهش می‌یابد. پیش‌بینی‌ها برای ۱۴۳ اقتصاد که ۹۲ درصد تولید ناخالصی داخلی جهان را تشکیل می‌دهد برای سال ۲۰۲۳ پایین‌تر از حد انتظار است. همچنین برآوردهای این نهاد بین‌المللی حاکی از ثابت ماندن نرخ رشد اقتصادی سال ۲۰۲۲ در نرخ ۳.۲ درصدی است. بر اساس آخرین اطلاعات موجود رشد اقتصادی در دو سال مذکور ضعیف‌ترین شاخص رشد از سال ۲۰۰۱ را به جز بحران مالی سال ۲۰۰۸ و مرحله حاد همه‌گیری کووید-۱۹ خواهد داشت که نشان‌دهنده کندی قابل توجه سرعت رشد برای اقتصادهای بزرگ، همچون ایالات متحده آمریکا و منطقه یورو است.

برای **اقتصادهای پیشرفته** کاهش رشد اقتصادی از ۵.۲ درصد در سال ۲۰۲۱ به ۲.۴ درصد در سال ۲۰۲۲ و ۱.۱ درصد در سال ۲۰۲۳ پیش‌بینی شده است. رشد اقتصادی موردانتظار برای **ایالات متحده آمریکا**، ۱.۶ درصد در سال ۲۰۲۲ و ۱ درصد در سال ۲۰۲۳ اعلام شده است. از ماه جولای تا اکتبر سال جاری، رشد اقتصادی کشور مزبور ۰.۷ واحد درصد کاهش یافته که منعکس‌کننده انقباض واقعی غیرمنتظره تولید ناخالص داخلی آن طی فصل دوم سال جاری است. کاهش درآمد قابل تصرف و تاثیر آن بر تقاضای مصرف‌کننده و تاثیر بالا بودن نرخ‌های بهره بر هزینه‌ها به ویژه هزینه‌های سرمایه‌گذاری در حوزه واحدهای مسکونی علت افت رشد اقتصادی آمریکا عنوان شده است. در **منطقه یورو** کاهش رشد اقتصادی کمتر از ایالات متحده آمریکا در سال ۲۰۲۲ است، اما انتظار می‌رود کندی رشد این منطقه در سال ۲۰۲۳ عمیق‌تر شود. رشد پیش‌بینی شده برای این منطقه ۳.۱

درصد در سال ۲۰۲۲ و ۰.۵ درصد در سال ۲۰۲۳ است. از جولای سال ۲۰۲۲ یک بازنگری ۰.۵ واحد درصدی به سمت بالا به دلیل عملکرد اقتصادی مناسب در سه ماهه دوم در اکثر اقتصادهای منطقه یورو و یک بازنگری نزولی ۰.۷ واحد درصدی برای سال ۲۰۲۳ وجود دارد. ناهمگونی‌های قابل توجهی در رشد اقتصادی کشورهای عضو این منطقه دیده می‌شود. در ایتالیا و اسپانیا، بهبود خدمات مرتبط با گردشگری و تولید صنعتی در نیمه اول سال ۲۰۲۲ منجر به بهبود انتظار رشد اقتصادی در سال ۲۰۲۲ آن‌ها به ترتیب برابر با ۳.۲ درصدی و ۴.۳ درصدی شده است. این در حالی است که نرخ رشد اقتصادی برای هر دو این کشور در سال ۲۰۲۳ کاهش یافته و برای ایتالیا منفی ۰.۲ درصد خواهد شد. رشد پیش‌بینی شده در سال ۲۰۲۲ برای فرانسه و آلمان نیز به ترتیب برابر ۲.۵ درصد و ۱.۵ درصد پیش‌بینی شده که افزایش محسوسی نسبت به ارقام پیش‌بینی جولای سال جاری داشته است. آلمان به‌عنوان بزرگ‌ترین اقتصاد اتحادیه اروپا و منطقه یورو پایین‌ترین نرخ رشد اقتصادی را در میان کشورهای عضو در سال ۲۰۲۳ با رقم منفی ۰.۳ درصد شاهد خواهد بود. رشد اقتصادی ضعیف اروپا در سال ۲۰۲۳ نشان‌دهنده اثرات جنگ در اوکراین و عدم اطمینان و ریسک اقتصادی ناشی از آن است. در انگلستان نیز کاهش قابل توجهی برای رشد پیش‌بینی می‌شود، پیش‌بینی صندوق بین‌المللی پول افت رشد اقتصادی کشور مزبور را از ۳.۶ درصدی در سال ۲۰۲۲ به ۰.۳ درصدی در سال ۲۰۲۳ نشان می‌دهد. رشد در ژاپن نیز ۱.۷ درصد برای سال ۲۰۲۲ و ۱.۶ درصد برای سال ۲۰۲۳ پیش‌بینی شده است. به‌طور کلی روند رشد اقتصادی به‌عنوان شاخص کلیدی اقتصادی از تعمیق مجدد کساد در کشورهای پیشرفته طی سه ماهه دوم سال ۲۰۲۲ و سال آینده حکایت دارد.

در اقتصادهای نوظهور و در حال توسعه انتظار می‌رود رشد اقتصادی در سال ۲۰۲۲ به ۳.۷ درصد کاهش یابد و در سال ۲۰۲۳ نیز برخلاف کاهش چشم‌گیر رشد اقتصادهای پیشرفته، در همین نرخ باقی بماند. پیش‌بینی رشد اقتصادی برای کشورهای در حال توسعه در اکتبر سال ۲۰۲۲ نسبت به جولای همین سال، افزایش نسبی این شاخص را نشان می‌دهد که بیانگر انقباض کمتر از حد انتظار برای این مناطق اقتصادی است. نرخ رشد پیش‌بینی شده برای **اقتصادهای در حال توسعه و نوظهور آسیا**، ۴.۴ درصد در سال ۲۰۲۲ و ۴.۹ درصد در سال ۲۰۲۳ است که نسبت به جولای سال جاری به ترتیب ۰.۲ واحد درصد و ۰.۱ واحد درصد کاهش داشته است. برای کشور چین رشد مورد انتظار ۳.۲ درصد در سال ۲۰۲۲ (کمترین رشد طی چهاردهه گذشته، بدون احتساب بحران اولیه کووید-۱۹ در سال ۲۰۲۲) و ۴.۴ درصد در سال ۲۰۲۳ پیش‌بینی شده است. چشم‌انداز اقتصادی کشور هند نمایانگر رشد اقتصادی، ۶.۸ درصد در سال ۲۰۲۲ (کاهش ۰.۶ واحد درصدی نسبت به پیش‌بینی جولای) و ۶.۱ درصد در سال ۲۰۲۳ (بدون هیچ تغییری در مقایسه با جولای) است. مطابق پیش‌بینی جدید صندوق بین‌المللی پول، رشد اقتصادی **روسیه** برای سال‌های ۲۰۲۲ و ۲۰۲۳ به ترتیب منفی ۳.۴ درصد و منفی ۲.۳ درصد اعلام شده است. انقباض کمتر رشد اقتصادی این کشور کمتر از آنچه پیش‌تر پیش‌بینی شده بود نشان‌دهنده تاب‌آوری در صادرات نفت خام و تقاضای داخلی با افزایش حمایت از اعمال سیاست‌های مالی و پولی و بازگرداندن اعتماد

به سیستم مالی در این کشور است. انتظار می‌رود رشد در **خاورمیانه و آسیای مرکزی** در سال ۲۰۲۲ به ۵ درصد افزایش یابد که نشان‌دهنده چشم‌انداز مطلوب برای صادرکنندگان نفت منطقه و تاثیر محدود جنگ اوکراین بر این مناطق است. در سال ۲۰۲۳ رشد در منطقه مزبور به دلیل کاهش قیمت نفت و تداوم کندی رشد اقتصادی جهان و تبعات جنگ اوکراین به میزان ۳.۶ درصد کاهش می‌یابد. نگاه صندوق بین‌المللی پول به دورنمای رشد اقتصادی ایران و کشورهای همسایه موید جایگاه نامناسب اقتصاد کشور است. این نهاد بین‌المللی پیش‌بینی کرده است که نرخ رشد اقتصادی ایران از ۳ درصد در سال جاری به ۲ درصد در سال ۲۰۲۳ کاهش یابد. برای اقتصاد **عربستان سعودی** نیز پیش‌بینی شده است که رشد اقتصادی در سال جاری به ۷.۶ درصد و در سال ۲۰۲۳ به ۳.۷ درصد کاهش یابد. برای کشورهای **ترکیه، امارات و پاکستان** نرخ رشد اقتصادی پیش‌بینی شده برای سال ۲۰۲۳ به ترتیب برابر ۳.۰۲ درصد، ۴.۲ درصد و ۳.۵ درصد است.

نرخ تورم به دنبال بروز جنگ روسیه و اوکراین، شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی به ویژه بهای تمام شده برخی کالاها از جمله مواد غذایی در بسیاری از نقاط دنیا افزایشی شده و همین موضوع باعث ثبت رکوردهای جدید تورمی در جهان شده است. جهان در حال حاضر در یک دوره بی‌ثباتی است، تغییرات اقتصادی، ژئوپلیتیکی و اکولوژیکی همه بر چشم‌انداز اقتصاد جهان تاثیر گذاشته است. پیش‌بینی می‌شود نرخ تورم در سال ۲۰۲۲ به ۷.۲ درصد در اقتصادهای پیشرفته و ۹.۹ درصد در بازارهای نوظهور و اقتصادهای در حال توسعه برسد، که نسبت به پیش‌بینی جولای همین سال، افزایش داشته‌اند. قیمت مواد غذایی که عامل اصلی تورم جهانی در سال جاری است، ممکن است با کاهش تقاضای جهانی، شروع به کاهش کند و به تعدیل تورم کمک کند اما با این حال، امواج ناشی از بروز گرمای شدید و خشکسالی اخیر یادآور تهدید کوتاه مدت تغییرات اقلیمی و تاثیر احتمالی آن بر بهره‌وری کشاورزی است که بر افزایش قیمت مواد غذایی نیز تاثیرگذار است.

میانگین بهای جهانی نفت خام (میانگین ساده بهای نفت خام برنت، فاتح دبی و وست تگزاس) در سال ۲۰۲۱ حدود ۶۹.۴۲ دلار در هر بشکه بود که با توجه به رشد بهای انرژی در سال جاری، صندوق بین‌المللی پول پیش‌بینی می‌کند که در سال ۲۰۲۲ قیمت نفت خام با ۴۱.۴ درصد افزایش به ۹۸.۱۹ دلار در هر بشکه برسد. برآوردهای صندوق بین‌المللی پول نشان از آن دارد که در سال ۲۰۲۳ روند افزایشی بهای نفت خام، معکوس شده و با افت ۱۲.۹ درصدی به ۸۵.۵۲ دلار در هر بشکه می‌رسد که همچنان رقم بالایی در مقایسه با قیمت سال ۲۰۲۱ محسوب می‌شود. قیمت کالاهای غیرانرژی نیز ۷.۳ درصد در سال جاری افزایش می‌یابد. در مجموع انتظار می‌رود با استمرار اعمال سیاست‌های پولی ضد تورمی، شاهد نرخ تورم ۸.۸ درصدی در سال ۲۰۲۲ (افزایش ۰.۵ واحد درصدی در مقایسه با رقم پیش‌بینی شده در ماه جولای) و ۶.۵ درصد در سال ۲۰۲۳ باشیم.

رشد **تجارت جهانی** به شدت در حال کاهش است. بخش عمده این کاهش در واقع به اقتصاد نابسامان جهانی مربوط می‌شود. مطابق پیش‌بینی صندوق بین‌المللی پول نرخ رشد حجم تجارت جهانی کالا و خدمات از ۱۰.۱

درصد در سال ۲۰۲۱ به ۴.۳ درصد در سال ۲۰۲۲ و ۲.۵ درصد در سال ۲۰۲۳ کاهش می‌یابد. نرخ رشد تجارت جهانی در سال ۲۰۲۲ و ۲۰۲۳ بالاتر از زمان همه‌گیری کووید-۱۹ در سال ۲۰۲۰ و پایین‌تر از میانگین تاریخی (۵.۴ درصد طی بازه زمانی ۲۰۲۱-۱۹۷۰) است. صندوق بین‌المللی پول پیش‌بینی قبلی خود را در خصوص میزان رشد تجارت در سطح جهان برای سال ۲۰۲۳ را حدود ۰.۷ واحد درصد کاهش داده که منعکس‌کننده کاهش رشد تولید و استمرار اختلال در زنجیره تامین در سطح جهانی است. در حالی که رشد تجارت جهانی رو به کاهش است، تراز تجاری گسترش یافته است. پس از کاهش تراز حساب‌های جاری طی سال‌های ۲۰۱۹-۲۰۱۱، برآیند مجموع مازاد و کسری حساب جاری تمام اقتصادها در طول بحران کووید-۱۹ افزایش یافت و پیش‌بینی صندوق بین‌المللی بر این است که رقم مزبور در سال ۲۰۲۲ نیز افزایش یابد.

جدول ۱. خلاصه چشم‌انداز اقتصاد جهان

درصد تغییرات در مقایسه با سال قبل

تغییرات در مقایسه با پیش‌بینی					
پیش‌بینی ۲۰۲۲ جولای					
(واحد درصد)					
۲۰۲۳	۲۰۲۲	۲۰۲۳	۲۰۲۲	۲۰۲۱	
-۰.۲	۰.۰	۲.۷	۳.۲	۶.۰	تولید ناخالص داخلی اقتصاد جهان
-۰.۳	-۰.۱	۱.۱	۲.۴	۵.۲	اقتصادهای پیشرفته
۰.۰	-۰.۷	۱.۰	۱.۶	۵.۷	ایالت متحده آمریکا
-۰.۷	۰.۵	۰.۵	۳.۱	۵.۲	منطقه یورو
-۱.۱	۰.۳	-۰.۳	۱.۵	۲.۶	آلمان
-۰.۳	۰.۲	۰.۷	۲.۵	۶.۸	فرانسه
-۰.۹	۰.۲	-۰.۲	۳.۲	۶.۶	ایتالیا
-۰.۸	۰.۳	۱.۲	۴.۳	۵.۱	اسپانیا
-۰.۱	۰.۰	۱.۶	۱.۷	۱.۷	ژاپن
-۰.۲	۰.۴	۰.۳	۳.۶	۷.۴	انگلیس
-۰.۳	-۰.۱	۱.۵	۳.۳	۴.۵	کانادا
-۰.۴	-۰.۱	۲.۳	۲.۸	۵.۳	سایر اقتصادهای پیشرفته
-۰.۲	۰.۱	۳.۷	۳.۷	۶.۶	اقتصادهای در حال توسعه و بازار نوظهور
-۰.۱	-۰.۲	۴.۹	۴.۴	۷.۲	اقتصادهای در حال توسعه و نوظهور آسیا
-۰.۲	-۰.۱	۴.۴	۳.۲	۸.۱	چین
۰.۰	-۰.۶	۶.۱	۶.۸	۸.۷	هند
-۰.۲	۰.۰	۴.۹	۵.۳	۳.۴	گروه آسه‌انه (۵)
-۰.۳	۱.۴	۰.۶	۰.۰	۶.۸	اقتصادهای در حال توسعه و نوظهور اروپا
۱.۲	۲.۶	-۲.۳	-۳.۴	۴.۷	روسیه
-۰.۳	۰.۵	۱.۷	۳.۵	۶.۹	آمریکای لاتین و کارائیب

درصد تغییرات در مقایسه با سال قبل

تغییرات در مقایسه با

پیش‌بینی جولای ۲۰۲۲

پیش‌بینی

(واحد درصد)

۲۰۲۳	۲۰۲۲	۲۰۲۳	۲۰۲۲	۲۰۲۱	
-۰.۱	۱.۱	۱.۰	۲.۸	۴.۶	برزیل
۰.۰	-۰.۳	۱.۲	۲.۱	۴.۸	مکزیک
۰.۱	۰.۲	۳.۶	۵.۰	۴.۵	خاورمیانه و آسیای مرکزی
۰.۰	۰.۰	۳.۷	۷.۶	۳.۲	عربستان سعودی
-۰.۳	-۰.۲	۳.۷	۳.۶	۴.۷	صحرای آفریقا
-۰.۲	-۰.۲	۳.۰	۳.۲	۳.۶	نیجریه
-۰.۳	-۰.۲	۱.۱	۲.۱	۴.۹	آفریقای جنوبی
-۰.۳	۰.۰	۲.۱	۲.۹	۵.۸	رشد اقتصاد جهان بر اساس نرخ مبادله بازار
-۰.۹	۰.۴	۰.۷	۳.۲	۵.۴	اتحادیه اروپا
۰.۲	۰.۱	۳.۶	۵.۰	۴.۱	خاورمیانه و شمال آفریقا
-۰.۲	۰.۱	۰.۱	۳.۶	۶.۸	اقتصادهای با درآمد متوسط و بازار نوظهور
-۰.۳	-۰.۲	۴.۹	۴.۸	۴.۱	کشورهای در حال توسعه کم درآمد
-۰.۷	۰.۲	۲.۵	۴.۳	۱۰.۱	حجم تجارت جهانی (کالا و خدمات)
-۰.۸	-۰.۲	۲.۰	۶.۰	۹.۵	واردات
-۰.۳	۱.۳	۳.۰	۲.۴	۱۱.۸	اقتصادهای پیشرفته
					اقتصادهای در حال توسعه و بازار نوظهور
-۱.۰	-۰.۳	۲.۵	۴.۲	۸.۷	صادرات
-۰.۴	۰.۱	۲.۹	۳.۳	۱۱.۸	اقتصادهای پیشرفته
					اقتصادهای در حال توسعه و بازار نوظهور
-۰.۶	-۹.۰	-۱۲.۹	۴۱.۴	۶۵.۹	قیمت کالاهای اساسی
-۵.۵۸	-۵.۷۱	۸۵.۵۲	۹۸.۱۹	۶۹.۴۲	نفت خام
-۲.۷	-۲.۸	-۶.۲	۷.۳	۲۶.۳	میانگین بهای نفت خام (دلار در هر بشکه)
					سایر اقلام اساسی غیرسوخت
۰.۸	۰.۵	۶.۵	۸.۸	۴.۷	تورم جهان
۱.۱	۰.۶	۴.۴	۷.۲	۳.۱	اقتصادهای پیشرفته
۰.۸	۰.۴	۸.۱	۹.۹	۵.۹	اقتصادهای در حال توسعه و بازارهای نوظهور

جدول ۲. چشم‌انداز رشد واقعی اقتصادهای منتخب جهان

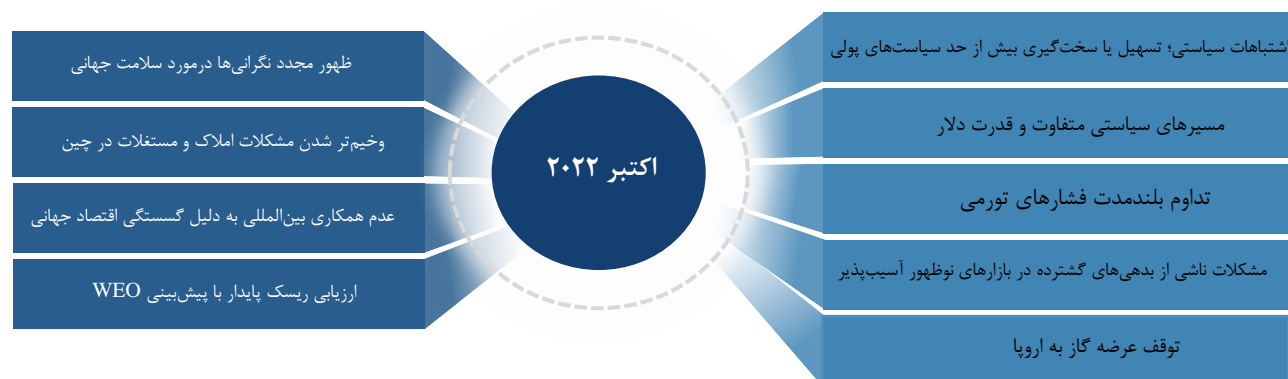
درصد تغییرات در مقایسه با سال قبل				
پیش‌بینی				
۲۰۲۳	۲۰۲۲	۲۰۲۱	۲۰۲۰	
۲.۰	۴.۰	۱۰.۴	-۹.۹	آرژانتین
۱.۸	۳.۷	۴.۹	-۲.۱	استرالیا
۴.۳	۶.۶	۳.۳	۳.۴	مصر
۴.۹	۵.۳	۳.۷	-۲.۰	اندونزی
۲.۰	۳.۰	۴.۷	۳.۳	ایران
۴.۳	۲.۵	۴.۱	-۲.۶	قزاقستان
۲.۰	۲.۵	۴.۱	-۰.۷	جمهوری کره
۴.۳	۵.۴	۳.۰	-۵.۵	مالزی
۱.۱	۲.۱	۴.۷	-۸.۰	مکزیک
۰.۷	۴.۵	۴.۹	-۳.۹	هلند
۳.۵	۶	۵.۷	-۰.۹	پاکستان
۵.۰	۶.۴	۵.۷	-۹.۵	فیلیپین
۰.۴	۳.۸	۵.۹	-۲.۲	لهستان
۳.۷	۲.۸	۱.۵	-۶.۲	تایلند
۳.۰	۴.۹	۱۱.۳	۱.۹	ترکیه
۲.۳	۱.۲	۴.۶	-۲.۹	ترکمنستان
۲.۵	۳.۷	۵.۶	-۴.۲	جمهوری آذربایجان
۳.۵	۷.۰	۵.۶	-۷.۴	ارمنستان
۲.۶	۸.۷	۱.۳	-۸.۸	کویت
۴.۰	۴.۴	۳.۰	-۳.۲	عمان
۳.۰	۳.۳	۲.۲	-۵.۰	بحرین
۴.۲	۵.۰	۳.۸	-۴.۸	امارات
۱.۸	۵.۲	۸.۳	-۹.۰	یونان
-۰.۱	۲.۶	۵.۰	-۲.۱	سوئد
۰.۴	۲.۴	۶.۲	-۵.۷	بلژیک
۶.۵	۶.۰	۰.۵	-۳۰.۰	ونزوئلا

منبع: گزارش ۱۱ اکتبر ۲۰۲۲، صندوق بین‌المللی پول

تهدیدها و ریسک‌های تحقق چشم‌انداز رشد اقتصادی جهان

وقوع تحولات اخیر و مجموعه موارد قبلی اشاره شده، چشم‌انداز اقتصاد جهان را به شدت به سمت پایین، متمایل کرده است. در حالی که اقتصاد جهانی در حال پشت سر گذاشتن بحران همه‌گیری کووید-۱۹ است، فهرست فزاینده‌ای از مسائل، چشم‌انداز اقتصاد جهانی را تهدید می‌کند. به‌طور کلی با وقوع جنگ در اوکراین، اعمال سیاست‌های کووید صفر در چین، تورم فزاینده و افزایش نرخ بهره توسط فدرال رزرو ایالات متحده آمریکا، خطرات چشم‌انداز اقتصاد جهانی افزایش یافت. در ادامه به برخی از مهم‌ترین تهدیدها و ریسک‌های موجود بر سر راه تحقق چشم‌انداز اقتصادی جهان از نگاه صندوق بین‌المللی پول اشاره شده است (شکل ۱).

شکل ۱. تهدیدها و ریسک‌های تحقق چشم‌انداز رشد اقتصادی جهان

اختلاف نظر بین خانوارها در مورد چشم‌انداز بلندمدت تورم در حال گسترش است سهم بیشتری از خانوارها انتظار تورم بسیار بالا را دارند. در این شرایط خطر تسهیل یا سخت‌گیری بیش از حد سیاست‌های پولی افزایش می‌یابد. تسهیل سیاست‌های پولی باعث می‌شود که تورم ریشه‌دار و تعمیق شود که این تهدید را که ممکن است در آینده موضع سخت‌گیرانه‌تری در مورد نرخ‌های بهره و هزینه قابل توجهی برای تولید و اشتغال اعمال شود را به‌دنبال دارد. از سوی دیگر، سخت‌گیری بیش از حد نیز، بسیاری از اقتصادها را در معرض رکود طولانی‌مدت قرار می‌دهد و ممکن است اشتباه سیاستی به تورم مارپیچی نیز منجر شود. اختلاف در نوع سیاست‌های اقتصادی مورد استفاده ممکن است به تقویت دلار آمریکا کمک کند، که نتیجه آن ایجاد تنش‌های فرامرزی است.

صندوق بین‌المللی پول پیش‌بینی می‌کند که تورم در سال‌های ۲۰۲۳ و ۲۰۲۴ کاهش یابد. با این حال، عوامل متعددی می‌تواند تعدیل نرخ تورم را به تاخیر بیاندازد. شوک‌های عظیم وارد شده به قیمت انرژی و مواد غذایی ممکن است تورم را برای مدت زمان طولانی‌تری در سطح بالاتری نگه دارد. قیمت انرژی با توجه به روند جنگ در اوکراین و شعله‌ور شدن احتمالی سایر درگیری‌های ژئوپلیتیک، تحت تاثیر قرار می‌گیرد. از سوی دیگر تغییرات اقلیمی شرایط مطلوب برای رشد محصولات کشاورزی را تغییر داده و زنجیره غذا در آینده را در معرض آسیب قرار می‌دهد به نحوی که بروز این شرایط ممکن است عرضه جهانی مواد غذایی را تضعیف کند و بر قیمت غذاهایی که بخش بزرگی از برنامه غذایی بشر را تشکیل می‌دهند، فشار صعودی وارد و عواقب ناگواری برای فقیرترین کشورهای جهان به دنبال داشته باشد.

اگر تورم همچنان بالا بماند، تشدید سیاست‌های پولی در اقتصادهای پیشرفته ممکن است بر هزینه‌های استقراض بازارهای نوظهور و اقتصادهای در حال توسعه فشار بیاورد. مشکلات ناشی از بدهی‌های گسترده در این جوامع به شدت بر رشد جهانی تأثیر می‌گذارد و می‌تواند رکود جهانی نیز را تسریع کند.

جنگ در اوکراین همچنان تبعات فراوانی را در اروپا و بازارهای جهانی ایجاد کرده است. مقدار صادرات گاز روسیه به اروپا حدود ۲۰ درصد از سطح سال گذشته کاهش یافته است. اگر روسیه تا پایان سال ۲۰۲۲ عرضه گاز به اروپا را به‌طور کامل متوقف کند، قیمت انرژی در کوتاه مدت به‌طور چشم‌گیری افزایش یافته و فشار مضاعفی بر خانوارهای اروپایی وارد می‌کند در نتیجه انتظار می‌رود که تورم در منطقه یورو برای مدت طولانی‌تری در سطح بالایی باقی بماند.

جهش‌های جدید و خطرناک ویروس کرونا، همچنان یک تهدید جدی برای اقتصاد جهانی است. مطالعه تاریخ گویای آن است که این آخرین همه‌گیری و بحران سلامت نخواهد بود و بروز همه‌گیری‌ها یکی از وقایع زندگی بشری هستند. ظهور مجدد نگرانی‌های سلامت جهانی (مثل آبله میمونی)، روند آینده را نامشخص می‌سازد و افق اقتصاد جهان را تحت تاثیر قرار می‌دهد.

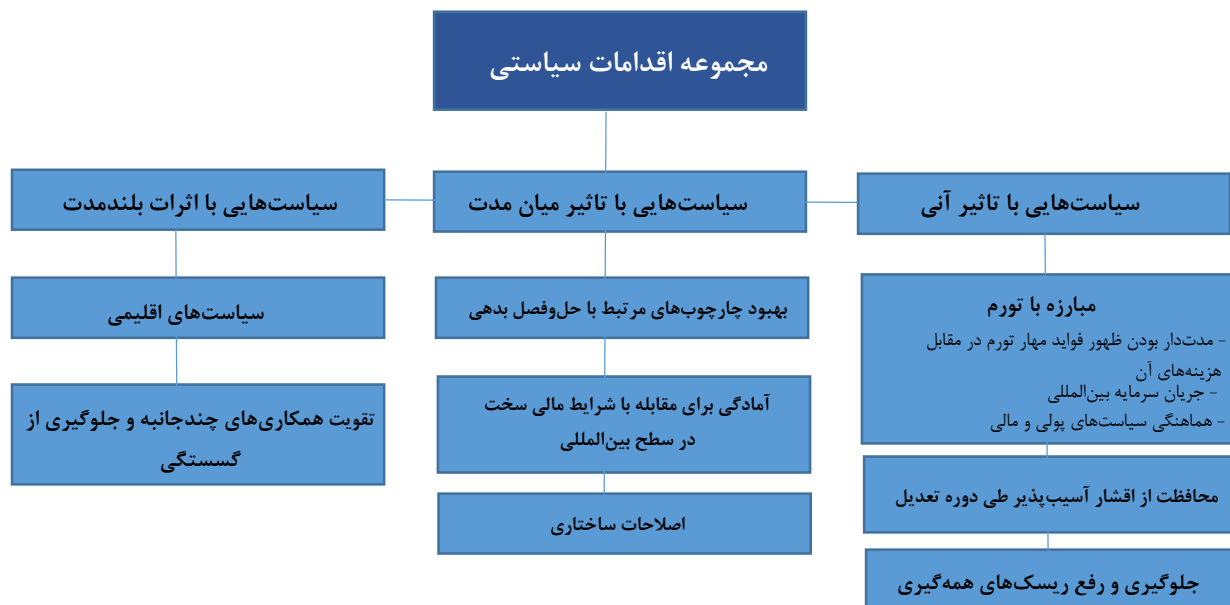
رشد اقتصادی در چین از ابتدای سال ۲۰۲۲ با افت چشم‌گیری مواجه شد. کاهش قابل توجه فروش املاک و مستغلات در چین که از دیرباز موتور رشد اقتصادی چین بوده است، موجب سرکوب هرچه بیشتر رشد اقتصادی و سرریز بحران‌های مالی به صورت گسترده به سایر بخش‌های اقتصاد چین می‌شود.

تقابل نظامی روسیه و اوکراین، موجب قطع یا کاهش روابط سیاسی و دیپلماتیک بین روسیه و بسیاری از کشورها شد. همچنین ظهور تحولات ژئوپلیتیکی و سیاسی جدید در شرق آسیا و سایر نقاط جهان، خطر ایجاد اختلال در تجارت و فرسایش بنیان چارچوب همکاری‌های چندجانبه را سبب می‌شود.

مجموعه اقدامات سیاستی؛ از مهار تورم تا تقویت رشد

اگرچه شرایط عمومی اقتصاد جهان یکی از چالش برانگیزترین شرایط محیطی سال‌های اخیر است، اما با گزینش مدیران و عاقلانه سیاست‌ها می‌توان به هدایت اقتصاد جهانی از تورم به سمت رشد پایدار و فراگیر کمک کرد. در این زمینه صندوق بین‌المللی پول مجموعه‌ای از سیاست‌ها و اقدامات در حوزه‌های گوناگون را برای مهار تورم و کاهش آن به سطوح پایین، دستیابی به هدف تقویت رشد و اصلاح فضای مالی کشورها ارائه می‌دهد. راهکارهای ارائه شده توسط این نهاد برای تعدیل مشکلات ناشی از رشد قیمت‌ها و تبعات ناشی از آن در شکل ۲ قابل مشاهده است.

شکل ۲. اقدامات سیاستی مهار تورم و تقویت رشد

برای رفع چالش‌های پیش‌رو در کوتاه مدت، مهار تورم باید اولویت نخست سیاست‌گذاران در اقتصادهای جهان باشد. در این خصوص لازم است بانک‌های مرکزی قاطعانه عمل کرده و در عین حال اهداف و گام‌های دستیابی به مهار تورم را به وضوح بیان کنند.

مسیر مناسب برای اتخاذ سیاست‌های ضد تورمی با توجه به هر کشوری متفاوت است و به‌طور اساسی به موارد زیر بستگی دارد:

- مدت‌دار بودن ظهور فواید مهار تورم در مقابل هزینه‌های آن
- جریان سرمایه بین‌المللی
- هماهنگی سیاست‌های پولی و مالی

در راستای مبارزه با تورم، صندوق بین‌المللی پول اعلام می‌کند که در کوتاه مدت هزینه سیاست‌های انقباض پولی در مقایسه با منافع آن زیاد است اما با گذشت زمان تورم به سطح قابل کنترل می‌رسد. اقدامات کاهش تورم ایالات متحده آمریکا در سال ۱۹۸۰ مثال بارزی در این زمینه است، آغاز سیاست‌های کاهش تورم در این سال، اقتصاد آمریکا را در مدت زمان کمی وارد رکود کرد اما با استمرار این سیاست‌ها حدود سه سال بعد تورم در این کشور به نقطه کنترل رسید. صندوق بین‌المللی پول اشاره می‌کند با ادامه‌دار بودن شوک‌های موجود، اجرای سیاست نرخ ارز شناور برای کشورهایی با مشخصه بدهی خارجی کمتر و بازار فارکس کارآمد و پویا، در راستای مهار تورم مناسب است.

در صورت تداوم سیر فزاینده تورم و عدم برنامه‌ریزی صحیح برای کنترل آن، تهدیدگرسانی در اثر افزایش قیمت مواد غذایی و سوخت، فشارهای بسیاری را بر اقتصاد خانوارها وارد خواهد کرد. از نظر صندوق بین‌المللی پول حمایت لازم از خانواده‌های فقیر ضروری است، زیرا فقرا توان مقاومت در برابر قیمت‌های فزاینده مواد غذایی را ندارند. بهترین راهکار برای این حمایت، ایجاد شبکه هدفمند ارائه خدمات اجتماعی است، کشورهایی که ظرفیت و توان مالی لازم برای ایجاد این شبکه را ندارند، برای جلوگیری از تشدید فشار به مردم می‌باید سیاست‌های مالی خود را بازنگری و اصلاح کرده و از توزیع یارانه‌های سوختی جلوگیری کنند، زیرا علاوه بر مساله هزینه‌بر بودن اینگونه طرح‌ها، ارائه یارانه‌های مواد غذایی و انرژی در کشورهای گوناگون سبب افزایش مصرف می‌شود. این رشد مصرف، فشاری مضاعف بر بازار وارد می‌کند و موجب رشد بهای سوخت، شده و این چرخه ادامه می‌یابد. یکی دیگر از سیاست‌هایی که در کوتاه مدت باید در نظر گرفته شود، انجام اقدامات لازم برای کاهش خطرات همه‌گیری کووید-۱۹ است. به دلیل اثرات طولانی مدت این بیماری بر اقتصاد جهانی، افزایش نرخ واکسیناسیون برای اطمینان‌یابی از مقابله با سویه‌های جدید ضرورت دارد.

در میان مدت، ارائه چارچوب‌هایی بهبودیافته برای حل و فصل بدهی‌ها باید در دستور کار دولت‌ها، قرار گیرد. به دلیل افزایش نرخ‌های بهره، احتمال بروز رکود جهانی در آینده و تسری بدهی‌های ناشی از دوران همه‌گیری به سال‌های آتی، کشورها با بحران بدهی‌های خارجی مواجه شده و ثبات اقتصادی آن‌ها در معرض ریسک‌های بالا قرار گرفته است. در چنین شرایطی، سیاست توسعه همکاری‌های بین‌المللی برای جلوگیری از گسترش بحران‌ها

ضروری است که ارجح است از طریق ایجاد نظام‌های مناسب نظیر مکانیسم حل بدهی گروه بیست (G20) و نهادهای لازم به آن دست یافت. صندوق بین‌المللی پول به‌عنوان یکی از این نهادها از کشورهایی که دچار مشکلات موقت در تراز پرداخت هستند، حمایت می‌کند.

صندوق بین‌المللی پول هشدار می‌دهد که جهان باید پذیرای شرایط سخت مالی باشد. کند شدن سرعت رشد اقتصادی، تشدید سیاست‌های پولی و افزایش نرخ بهره، ممکن است منجر به کاهش نرخ نکول، خروج سرمایه و کاهش ارزش پول در بازارهای نوظهور شود. در این میان استفاده عاقلانه از ابزارهای احتیاطی در سطح کلان بیش از پیش ضرورت دارد. اصلاحات ساختاری از جمله بهبود محیط کسب‌وکار، ارتقای زیرساخت‌های دیجیتال و اصلاح سیستم‌های مهاجرتی از سری اقداماتی است که در میان مدت می‌تواند کمک‌کننده باشد.

تغییرات اقلیمی و گرم شدن زمین با سرعت بیشتری ادامه دارد و به بزرگترین معضل اقتصاد جهان تبدیل شده و می‌تواند آهنگ رشد اقتصادی کشورها را بیش از پیش کند سازد. به همین دلیل جامعه بین‌الملل در تلاش است تا این تهدید را مهار کند. در بلندمدت عدم اعمال اقدامات اصلاحی سریع و به موقع اثرات فاجعه‌باری بر سلامت و اقتصاد در سراسر جهان خواهد داشت. کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای، تسریع انتقال انرژی پاک و کاهش اتکا به سوخت‌های فسیلی، افزایش یارانه انرژی‌های تجدیدپذیر، افزایش سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های شبکه‌های هوشمند و انتقال فناوری‌های سبز، از راه‌حل‌های مطلوب جهت پرداختن به مشکلات اقلیمی کره زمین است. برای دستیابی به این اهداف، توسعه مشارکتی و همکاری چندجانبه ضروری است.